जरितोवाच ॥ अहं वेगेन तं यान्तमद्राक्षं पतताम्बरं। विलादाखुं समादाय श्येनं पुत्रा महाबलं। ८२९०
तं पतन्तं महावेगात्त्वरिता पृष्ठतोऽन्वगां। आशिषोऽस्य प्रयुञ्जाना हरतो मूषिकं विलात्।
यो नो द्वेष्टारमादाय श्येनराज प्रधावसि। भव त्वं दिवमास्थाय निरमित्रो हिरण्मयः।
स यदा भक्षितस्तेन श्येनेनाखुः पतत्रिणा। तदाऽहं तमनुज्ञाप्य प्रत्युपायां पुनर्गृहे।
प्रविशध्वं विलं पुत्रा विश्रब्धा नास्ति वो भयं। श्येनेन मम पश्यन्त्या हृत आखुर्महात्मना।
॥ शार्ङ्गा ऊचुः ॥ न विद्महे हृतं मातः श्येनेनाखुं कथञ्चन। अविज्ञाय न शक्यामः प्रवेष्टुं विवरं भुवः। ८२९५
॥ जरितोवाच ॥ अहं तमभिजानामि हृतं श्येनेन मूषिकं। नास्ति वोऽत्र भयं पुत्राः क्रियतां वचनं मम।
॥ शार्ङ्गा ऊचुः ॥ न त्वं मिथ्योपचारेण मोक्षयेथा भयाद्धि नः। समाकुलेषु ज्ञानेषु न बुद्धिकृतमेव तत्।
नचोपकृतमस्माभिर्नचास्मान्वेत्थ ये वयं। पीड्यमाना विभर्य्यस्मान् का सती के वयं तव।
तरुणी दर्शनीयाऽसि समर्था भर्त्तुरेषणे। अनुगच्छ पतिं मातः पुत्रानाप्स्यसि शोभनान्।
वयमग्निं समाविश्य लोकानाप्स्याम शोभनान्। अथास्मान्न दहेदग्निरायास्त्वं पुनरेव नः। ८४००
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवमुक्ता ततः शार्ङ्गी पुत्रानुत्सृज्य खाण्डवे। जगाम त्वरिता देशं चेममग्नेरनामयं।
ततस्तीक्ष्णार्चिरभ्यागात्त्वरितो हव्यवाहनः। यत्र शार्ङ्गा बभूवुस्ते मन्दपालस्य पुत्रकाः।
ततस्तं ज्वलितं दृष्ट्वा ज्वलनं ते विहङ्गमाः। जरितारिस्ततो वाक्यं श्रावयामास पावकं।
इत्यादिपर्व्वणि खाण्डवदहनपर्व्वणि शार्ङ्गोपाख्याने एकत्रिंशदधिकद्विशततोऽध्यायः ॥ २३१ ॥
॥ जरितारिरुवाच ॥ पुरतः कृच्छ्रकालस्य धीमान् जागर्ति पूरुषः। स कृच्छ्रकालं संप्राप्य व्यथां नैवेति कर्हिचित्।
यस्तु कृच्छ्रमनुप्राप्तं विचेता नावबुध्यते। स कृच्छ्रकाले व्यथितो न श्रेयो विन्दते महत्। ८४०५
॥ सारिसृक्क उवाच ॥ धीरस्त्वमसि मेधावी प्राणकृच्छ्रमिदंच नः। प्राज्ञः शूरो बहूनां हि भवत्येको न संशयः।
॥ स्तम्बमित्र उवाच ॥ ज्येष्ठस्तातो भवति वै ज्येष्ठो मुञ्चति कृच्छ्रतः। ज्येष्ठश्चेन्न प्रजानाति कनीयान् किं करिष्यति।
॥ द्रोण उवाच ॥ हिरण्यरेतास्त्वरितो ज्वलन्नायाति नः क्षयं। सप्तजिह्वाननः क्रूरो लेलिहानो विसर्पति।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवं सम्भाष्य तेऽन्योऽन्यं मन्दपालस्य पुत्रकाः। तुष्टुवुः प्रयता भूत्वा यथाऽग्निं शृणु पार्थिव।
॥ जरितारिरुवाच ॥ आत्माऽसि वायोर्ज्वलन शरीरमसि वीरुधां। योनिरापश्च ते शुक्रं योनिस्तमसि चाम्भसः। ८४१० त्वम०
ऊर्द्ध्वं चाधश्च सर्पन्ति पृष्ठतः पार्श्वतस्तथा। अर्चिषस्ते महावीर्य्य रश्मयः सवितुर्यथा।
॥ सारिसृक्क उवाच ॥ माता प्रणष्टा पितरं न विद्मः पत्ता जाता नैव नो धूमकेतो। न नस्त्राता विद्यते वै त्वदन्यस्तस्मादस्मां
स्त्राहि बालांस्त्वमग्ने।
यदग्ने ते शिवं रूपं ये च ते सप्त हेतयः। तेन नः परिपाहि त्वमार्त्तान्नः शरणैषिणः।
त्वमेवैकस्तपसे जातवेदो नान्यस्तप्ता विद्यते गोषु देव। ऋषीनस्मान् बालकान् पालयस्व परेणास्मान् प्रैहि वै हव्यवाह।
॥ स्तम्बमित्र उवाच ॥ सर्व्वमग्ने त्वमेवैकस्त्वयि सर्व्वमिदं जगत्। त्वं धारयसि भूतानि भुवनं त्वं विभर्षि च। ८४१५
त्वमग्निर्हव्यवाहस्त्वं त्वमेव परमं हविः। मनीषिणस्त्वां जानन्ति बहुधा चैकधाऽपि च।
सृष्ट्वा लोकांस्त्रीनिमान् हव्यवाह काले प्राप्ते पचसि पुनः समिद्धः। त्वं सर्व्वस्य भुवनस्य प्रसूतिस्त्वमेवाग्ने भवसि पुनः प्रतिष्ठा।